Kompletterande riktlinjer för klassning av primärproducenter

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Klassningen utgår från registreringen av anläggningarna och används för planering av den riskbaserade kontrollen. Här får du information om några viktiga principer vid registrering och klassning av livsmedels- och foderanläggningarna i primärproduktionen.

Grundläggande principer för registrering och klassning

Livsmedelsföretag och foderföretag som bedriver primärproduktion ska registrera sin anläggning hos den länsstyrelse där verksamheten i huvudsak bedrivs. Enda undantaget från registrering är primärproducenter av groddar, vilka ska anmäla sin anläggning för godkännande hos länsstyrelsen. Dessa får inte starta sin verksamhet förrän godkännandeprövningen är klar.

I samband med registreringen eller godkännandet klassas anläggningen. Klassningen gäller både livsmedelsanläggningen och foderanläggningen eftersom en livsmedelsföretagare som håller livsmedelsproducerande djur också är foderföretagare. Det samma gäller en spannmålsproducent eller en växtodlare som odlar grödor både för livsmedels- och foderändamål.

När företagen registrerar sina anläggningar anger de både huvudsaklig produktionsinriktning, nedan kallad HPIR, och övriga produktionsinriktningar utöver den huvudsakliga. Anmälan om registrering av livsmedels- eller foderanläggning görs via en blankett eller via länsstyrelsernas e-tjänst. Registrerade anläggningar finns i länsstyrelsernas gemensamma anläggnings- och kontrollregister Primör. Klassningen av anläggningen utgår från verksamhetens huvudsakliga produktionsinriktning (HPIR).

Kompletterande principer för enhetlig registrering och klassning

Primärproduktionen av livsmedel och foder är indelad i ca 30 branscher. Var och en omfattar ur farosynpunkt en relativt enhetlig produktionsgren, till exempel spannmålsodling eller uppfödning av får och get. Vissa branscher är indelade i undergrupper, till exempel grisbranschen och mjölkbranschen. Detta påverkar inte klassningen av anläggningen men har betydelse för länsstyrelsernas egen planering av kontrollen. Företagaren kan även komplettera registreringen med ytterligare information som beskriver verksamheten vid anläggningen. Exempel på sådan information är packeri för paketering av egna primärprodukter.

Primärproducenter som planerar att sälja opastöriserad mjölk direkt till konsumenter eller levande musslor direkt till konsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar och ska anmäla det till länsstyrelsen för kompletterande registrering. Se LIVSFS 2005:20. Att sälja eller skänka bort opastöriserad mjölk eller levande musslor direkt till konsumenter är en riskmodifierande faktor som höjer kontrollprioriteten.

För att underlätta registrering och säkerställa att klassning av foder- och livsmedelsanläggningarna sker på ett enhetligt sätt har ett antal principer tagits fram. De kompletterar de grundläggande principerna för klassning.

Tabell: *Kompletterande principer vid registrering och klassning av foder- och livsmedelsanläggningar.*

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**
Valbara produktionsinriktningar (PIR) och fritext	När företagaren registrerar sin anläggning väljer hen produktionsinriktningsområde, till exempel växtodling, köttproduktion eller mjölkproduktion och därefter vad som odlas eller vilket djurslag kött- eller mjölkproduktionen gäller samt omfattningen, till exempel antal kg eller antal djur. Övrig produktion av animaliska livsmedel, till exempel fiske och fiskodlingar, biodling och äggproduktion registreras under ’Övriga produktionsinriktningar’. Om passande produktionsinriktning saknas används fritextinmatning. Företagaren väljer då ’Övriga produktionsinriktningar’ och ’Annat’ och fyller själv vad verksamheten gäller och omfattningen på den planerade verksamheten.

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**
Växtodling som huvudsaklig verksamhet	Den huvudsakliga primärprodukt som odlas ska registreras som huvudsaklig produktionsinriktning (HPIR). Det kan bara finnas en HPIR. Finns ytterligare produktionsinriktningar som gäller växtodling registreras dessa som ’Annan’. Om en den huvudsakliga produktionsinriktning inte finns som ett valbart alternativ registrerar företagaren verksamheten som ’Annat’. Vad ’annat’ är ska framgå av fritexten och ska föras in i registret. *Exempel: HPIR/Övriga produktionsinriktningar/ Annat/Humle* Finns andra produktionsinriktningar, utöver växtodlingen, registreras de som ’Annan’ produktionsinriktning. *Exempel: Annan/Övriga produktionsinriktningar/ Tappning av björksav* Bedömningen av vad som är huvudsaklig verksamhet kan variera men grundprincipen är att den verksamhet som utgör den största beräknade produktionsvolymen (ton/år eller antal djur) är den huvudsakliga verksamheten. Principen utgår från ett övergripande folkhälsoperspektiv: om brister uppstår och inte rättas till i den större delen av verksamheten riskerar fler konsumenter att drabbas än om brister uppstår i den mindre delen av verksamheten.

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**
Packeri inom primärproduktionen	Packerier inom primärproduktionen måste alltid vara knutna till en specifik odling eller verksamhet som samlar in vilda bär, svampar eller örter, eftersom odlingen eller insamlingen är en förutsättning för packeriet. Odlingen/insamlingen ska registreras som HPIR och packeriet som ’Annan produktionsinriktning’. *Exempel:* *Annan/Övriga produktionsinriktningar/ Packeri inom primärproduktion* Fristående aktörer som packar vegetabilier för andras räkning är inte primärproducenter. Dessa ska registrera sin anläggning hos kommunen. Aktörer som packar primärprodukter från den egna verksamheten *och* från andra verksamheter är inte heller primärproducenter, utan ska vara registrerade hos kommunen. Primärproduktionen omfattar i detta fall enbart odling och skörd av de egna primärprodukterna och ska registreras som HPIR. Informationen om att det finns ett packeri i anslutning till odlingen är viktig för planering av kontrollen på anläggningen. Kontroll av packeriet bör i normalfallet ingå i den planerade anläggningskontrollen.

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**
Samlastningsplats för vegetabiliska primärprodukter	Förvaringsplattor och liknande som primärproducenter bara använder för tillfällig förvaring av till exempel spannmål eller sockerbetor inför vidare transport till en anläggning ska inte registreras i primärproduktionen utan omfattas av begreppet ”transportverksamhet” inom primärproduktion. Eftersom verksamheten saknar tillräcklig kontinuitet ska den inte registreras. En plats eller förvaringsplatta som används tillfälligt kan inte heller vara en huvudsaklig verksamhet, däremot kan den registreras som ’Annan produktionsinriktning’. *Exempel:* *Annan/Övriga produktionsinriktningar/ Samlastningsplats-uppsamlingscentral för vegetabiliska primärprodukter* Läs mer om spannmålsplattor under länken nedan. Gräns mellan primärproduktion och senare led Informationen om att det finns en samlastningsplats i anslutning till odlingen är viktig för planering av kontrollen på anläggningen. Kontroll av samlastningsplatsen bör i normalfallet ingå i den planerade anläggningskontrollen.
Skott, mikrogrönt (microgreens) som HPIR	Anläggningar som odling av skott och mikrogrönt (microgreens) registreras som odling av bladgrönsaker i växthus och placeras därmed i prioritetsklass 2.

Produktionsinriktning (PIR)	Principer vid registrering
Spannmål (HPIR)	Verksamheter som odlar spannmål för både livsmedelsändamål och foderändamål bör registreras både som livsmedelsanläggning och som foderanläggning (kombinerad livsmedel-foderanläggning). Om anläggningen lagrar och torkar spannmål på gården bör det anges som riskmodifierande faktor och/eller i fritext i kommentarsfältet i anläggningsregistret (Primör). Lagring och torkning av spannmål ökar risken för mögel och mykotoxiner. Det finns många likheter mellan bestämmelserna i foder- och livsmedelslagstiftningen. Beroende på skördeförhållanden kan spannmål avsett för livsmedelsproduktion ibland behöva klassas ner och användas som foder istället för livsmedel. Vid kontroll bör därför båda lagstiftningarna kontrolleras i tillämpliga delar, till exempel kontroll av rutiner, oavsett om spannmålen vid kontrolltillfället är avsedda enbart för foder eller enbart för livsmedel. Anläggningen behöver inte heller klassas om utan kan behålla sin registrering som livsmedel-foderanläggning.

Produktionsinriktning (PIR)	Principer vid registrering
Mjölkproduktion (HPIR)	Anläggningarna registreras enbart som mjölkproduktion, förutsatt att de inte har andra produktionsinriktningar utöver mjölkproduktionen. Djurslag; får, get, nöt eller annat, anges eftersom vissa kriterier för den obehandlade mjölken i bilaga III, avsnitt IX i förordning (EG) nr 853/2004 är djurslagsspecifika. Om djurslag inte framgår blir det svårare att planera och kontrollera att kraven uppfylls. Köttproduktion av nöt/får/get/annat djurslag behöver inte registreras som ’annan produktionsinriktning’ eftersom det är underförstått att djuren, inklusive lamm och kalvar, kommer att skickas till slakt på sikt. Mjölkproducenter måste följa de allmänna hygienkraven i förordning (EG) nr 852/2004, som gäller alla djurslag, och de särskilda hygienkraven för mjölkproduktion i bilaga III, avsnitt IX i förordning (EG) nr 853/2004. Kontrollen omfattar samtliga relevanta bestämmelser i dessa förordningar och relevanta bestämmelser i andra förordningar och föreskrifter.

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**
Opastöriserad mjölk, försäljning direkt till konsumenter	Enligt LIVSFS 2005:20 ska mjölkproducenter som planerar att leverera opastöriserad mjölk direkt till konsumenter registrera detta särskilt. Mjölkproduktionen registreras som HPIR. Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsument registreras som ’annan produktionsinriktning’ eftersom mjölkproduktionen är en förutsättning för försäljningen. *Exempel:* *Huvudsaklig produktionsinriktning/ Mjölkproduktion, nöt* *Annan produktionsinriktning/ Mjölkproduktion/* *Försäljning av opastöriserad mjölk direkt till konsumenter max 70 liter per vecka* Planeringen av kontrollen utgår från HPIR, dvs mjölkproduktion. Direktförsäljning av opastöriserad mjölk är en riskmodifierande faktor som höjer kontrollprioriteten jämfört med andra företag i branschen.

Produktionsinriktning (PIR)	**Principer vid registrering**
Musslor, försäljning direkt till konsumenter eller lokala till lokala detaljhandelsanläggningar	Enligt LIVSFS 2005:20 ska producenter som odlar eller samlas in musslor, ostron och andra tvåskaliga blötdjur och som planerar att leverera musslorna direkt till konsumenter eller till lokala butiker, restauranger etcetera registrera detta särskilt. Insamling eller odling av tvåskaliga blötdjur registreras som HPIR. Försäljning av direkt till konsument registreras och lokala detaljhandelsanläggningar registreras som ’annan produktionsinriktning’ eftersom musselodlingen/insamlingen är en förutsättning för försäljningen. *Exempel: Huvudsaklig produktionsinriktning/ Odling eller insamling av tvåskaliga blötdjur* *Annan produktionsinriktning/ Övriga produktionsinriktningar/Annat* *I fe-tjänsten, i fältet ’Produktionsinriktning (om annat angivits’ skrivs: direktförsäljning av små mängder musslor* Planeringen av kontrollen utgår från HPIR, dvs musselodlingen/insamlingen. Direktförsäljning är en riskmodifierande faktor som höjer kontrollprioriteten jämfört med andra företag i branschen.
Köttproduktion, uppfödning av nöt (HPIR)	Verksamheten registreras med nöt som HPIR och planeringen av kontrollen utgår från HPIR.
Köttproduktion, uppfödning av gris (HPIR)	Verksamheterna registreras beroende på inriktning i smågrisproduktion, slaktsvin eller annan grisproduktion. För klassningen av verksamheten eller för den nationella kontrollplaneringen spelar det dock ingen roll vilket inriktning som är HPIR.

Länkar till blankett för registrering och till länsstyrelsernas e-tjänst för registrering hittas via länken Primärproduktion nedan.

Primärproduktion

Registrering och godkännande av livsmedelsanläggning

Groddar

Klassning av företag inom primärproduktion

Senast uppdaterad 27 augusti 2025 Ansvarig grupp ROR_LLK